

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IV. De lege divina, veteri, & nova.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

affirmare cum juramēto: alterum, vel ea ratione deponēdos esse scrupulos, quia cū quis novit se scrupulosum esse, hinc probabiliter judicare potest, dubitationes quibus agitur meros esse scrupulos, adeoque abjiciendos, cū liceat sequi sententiam probabilem. Plura de scrupulis apud Summistas, & Asceticos videri possunt.

CAPUT IV.

De lege divina, veteri, & nova.

RESOLUTIO I. *Necessarium fuit ad directionem naturæ humanæ, habere legem divinam, præter naturalem, & humanam.*] ITA S. Thomas 1.2. *quest. 1. art. 4.* quod probat, tum quia cū homo creatus sit, ut aliquando supernaturali beatitudine fruatur, debuit ad hunc finem dirigi, media aliqua lege supernaturali & divina; tum quia non potest homo semper, quoad singularia & contingentia sine errore dirigi, nisi per legem divinam, erroris incapacem, sciat quid agendum, quid cavendum sit: tum quia cū lex humana nequeat hominem regulare, quoad actus internos, danda erat lex divina, quæ non tantum exterius, sed etiam interiùs eum rectè ordinaret; tum denique quia lex humana non potest omnia peccata prohibere, aut punire, sicut divina.

Notandum autem ex articulo 1. legem divinam esse duplicem, nempe veterem, & novam, easque inter se, non distingui specie, sed tanquam perfectum, & imperfectum in eadem specie, ut patet ex Paulo qui ad Galad 3. comparat legem veterem, puero existenti sub pedagogo: novam verò, viro perfecto. Quod etiam ex eo colligitur, quia lex vetus ad bona sensibilia, & terrena proximè ordinabat, nova ad intelligibilia, & cœlestia dirigit; illa actus tantum externos regulabat, hæc etiam internos, & ideò dicitur quod lex vetus cohibet manum, lex nova animum. Tandem prior ad observantiam præceptorum, timore

B

pœna-

pœnarum inducebat, posterior autem amore, per gratiam Christi, in cordibus nostris diffuso.

RESOLUTIO II. *Lex vetus erat bona.*] HOC probat S. Doctor 1. 2. *quæst. 98. art. 1.* tum ex verbis illis Pauli *ad Rom. 7.* Lex quidem sancta est, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum. Tum quia lex illa est bona, quæ consonat rectæ rationi: at lex vetus rationi consonabat, quia concupiscentiam reprimebat, quæ rationi adversatur, & peccata prohibebat, quæ sunt contra rectam rationem.

Notat autem, illud esse discrimen inter legem humanam, & divinam, quòd humana finem suum, qui est temporalis tranquillitas civitatis, assequi potest, cohibendo nimirum actus externos, qui statum pacificum civitatis perturbare possunt: divina verò non potest, nisi à gratia adjuvetur, hominem perducere ad fœlicitatem æternam, quæ est illius finis. Quare cum lex vetus gratiam non conferret, inde colligit, eam non fuisse perfectam, etsi bona esset.

Dices, *Ezechielis 20.* ait Deus se dedisse Judæis legem non bonam, *Paulus* verò frequenter in legem veterem insurgit, & speciatim in epist. *ad Rom. cap. 14.* & sequentibus, cum ait, legem iram operari, eam subintrasse ut abundaret delictum, peccatum sine lege mortuum esse, &c. Tandem quomodo bona est lex, quæ permittit usuram, & libellum repudii? *Respondeo ad 1.* præcepta dici non bona, vel quia lex gratiam non conferebat, per quam fieret bonum, ut intelligit S. Thomas post Augustinum, vel quia lex antiqua si conferatur cum nova, quæ multo melior est, videtur mala: sicut è contra quæ mala sunt videntur bona, si cum prioribus conferantur: vel melius, ut ibi non agatur de lege veteri, sed de præceptis iniquis, quæ Deus permisit Judæis imponi, in poenam præcedentium peccatorum.

Ad 2. Omnia verba Pauli, quæ duriora videntur, piam expositionem sumere *ex cap. 7. epistole ad Rom.* ubi ait, *Lex peccatum est: absit, &c.* Occasione autem accepta,

accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam: id est, occasione non quidem data à lege, sed accepta ex mea infirmitate, factum est ut in varias concupiscentias exariserim, donec per spiritum gratiæ, inordinatum hoc desiderium fuerit mitigatum.

Ad 3. Dicendum vel usuram, & libellum repudiï non fuisse licita, & à Deo approbata, sed tantum permissa, seu tolerata ut quidem putant: vel si fuerunt Judæis licita, ut alii existimant, ea non fuisse mala; quia potuit Deus dissolvere primum matrimonium, quo ipso licebat Judæis cum secunda contrahere. Potuit etiam Deus dare Judæis, quod à Gentilibus supra sortē accipiebant, sicut illis dedit spolia Ægyptiorū: quare acceptio talis pecuniæ nō erat illicita.

RESOLUTIO III. *Lex vetus data est à Deo, per Angelos, idque soli populo Iudaorum.*] Quod sit à Deo data, satis patet, tum ex cap. 20. *Exods.* & sequentibus, & ex illo *Matth. 15* Irritum fecistis mandatum Dei, propter traditiones vestras; & ex verbis illis *Rom. 1.* Segregatus in Evangelium Dei, quod ante promiserat per Prophetas suos, in Scripturis sanctis, de filio suo. Tum quia in Concilio Trident. *sess. 14.* statuitur, unum Deum esse authorem novi, & veteris testamenti. Tum quia ut ait S. Thomas *quest. citata art. 2.* Lex vetus ordinabat homines ad Christum dupliciter, primò testimonium Christo perhibendo, secundo per modum cujusdam dispositionis, quatenus homines ab idololatria retrahens, concludebat eos sub cultu unius Dei, à quo salvandi erant per Christum. Manifestum est autem quòd ejusdem est disponere ad finem, & ad finem perducere; quare ab eodem Deo bono data ex lex, à quo per gratiam Christi, salus hominum facta est. Unde refellitur impiissimus error Manichæorum, qui fingebant duos esse Deos, alterum bonum, alterum malum; & priorem volebant esse authorem novi testamenti, posteriorem antiqui.

Quòd verò lex antiqua data sit per Angelos probatur ex art. 3. quia cum lex illa esset imperfecta, & disponeret ad perfectam, congruum fuit, ut quemadmodum in artibus, primarius artifex perfectum actum per seipsum operatur; quæ verò disponunt ad perfectionem ultimam, per suos ministros exequitur: ita lex antiqua daretur per Angelos, qui sunt ministri Dei, nova verò per ipsum Deum hominem factum. Ex quo intelligis, non mirum esse quòd Angelus dixerit, Ego sum Deus Abraham, cum in persona Dei loqueretur; quemadmodum Sacerdos dicit, Hoc est corpus meum, quia loquitur in persona Christi.

Tandem quòd lex vetus solis Judæis data fuerit, probatur ex art. 4. quia cum Christus ex illis esset nasciturus, æquum erat ut Deus legem, aliaque specialia beneficia iis concederet, ut ita specialiter Deo consecrarentur, & ab aliis populis distinguerentur. Unde est illud *Psalmi 147.* Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis. Et illud *Rom. 3.* Quid ergo amplius Judæo est? multum per omnem modum, primum quidem quia credita sunt eis eloquia Dei.

Nota 1. ex S. Doctore ibidem. promissionem Abraham factam, quòd Christus ex illius stirpe nasciturus esset, non fuisse ex meritis ipsius Abraham, sed ex gratuita Dei electione & vocatione, ut colligitur ex verbis illis *Isa. 41.* Qui suscitavit ab oriente justum, vocavit eum ut sequeretur se. Verum ista intelligenda sunt de merito proprio, & condigno; quòd enim sancti Patres meruerint de congruo Incarnationem, disertè tradit *S. Thomas 3. p. q. 2. art. 11.* Unde à fortiori colligitur, eos potuisse mereri de congruo, ut Christus ex iis nasceretur.

Nota 2. ex articulo 5. legem veterem non obligasse nisi Judæos, quia quæ statuuntur ad specialem aliquorum sanctificationem, non obligant nisi illos; sicut laici non obligantur, ad ea quæ sunt clericorum.

rum. Quare cum lex vetus data sit Judæis, ut specialiter sanctificarentur, & dicarentur cultui Dei, ex antedictis, non nisi qui erant ex gente Judæorum, tenebantur ad illius observantiam. Quod intellige quoad præcepta, quæ erant propria illius legis: nam si sermo sit de præceptis moralibus, quæ per eam manifestabantur, non modo Judæi, sed etiam Gentiles ea observare tenebantur; cum ad legem naturæ spectent.

RESOLUTIO IV. *Lex nova non distinguitur à veteri quoad finem, sed quoad modum ducendi in finem.*]
 PROBATUR, ex S. Thoma. 1. 2. quæst. 107. art. 1. quia lex vetus, & nova tendunt ad eundem finem, ut scilicet homines subdantur Deo, illa fuit quasi pedagogus puerorum, hæc verò est quasi lex perfectorum: quia est lex charitatis, quæ dicitur vinculum perfectionis.

Notandum autem imprimis ex responsione ad 2. omnes differentias quæ assignantur inter novam, & antiquam legem sumi secundum rationem perfecti, & imperfecti: præcepta enim legis cujuslibet dantur de actibus virtutum, ad quos aliter inclinantur imperfecti, aliter perfecti. Illi cum careant virtutis habitu, inclinantur ad virtutis opera ab extrinseco, puta ex comminatione pœnarum, aut ex promissione præmiorum: hi verò cum virtute præditi sint, inclinantur ad opera bona, ex amore virtutis. Unde lex antiqua dicitur lex timoris, nova autem lex amoris. Cæterum hæc distinctio referenda est ad statum utriusque legis, non ad singulas personas; si quidem non pauci erant in lege antiqua, qui ducebantur amore, & vice versa plurimi sunt in nova, qui terroribus ad bona opera adiguntur.

Notandum prætereà ex art. 2. legem veterem per novam fuisse completam, tam quoad finem, quam quoad præcepta. Quoad finem quidem, qui erat hominum justificatio: hæc enim non per legem antiquam, sed virtute novæ peracta est. Quoad præcepta

verò, quia Christus non tantum ea opere complevit, sed etiam sua doctrina tripliciter perfecit, 1. verum legis intellectum exprimendo, ut patet in homicidio, & adulterio. 2. ordinando quomodo tutius observaretur, quod lex verus statuerat, ut constat, de non jurando. 3. præceptis superaddendo quædam perfectionis consilia.

Notandum rursus *ex art. 3.* Legem novam virtualiter contineri in veteri, quatenus clarè & explicitè traduntur in nova, quæ in antiqua obscurè & implicitè continebantur. Hoc patet in præceptis: nam mysteria nostræ fidei, quæ tenemur credere, valde obscurè tradebantur ante adventum Christi: præcepta verò moralia peccatis hominum non parum obscurata erant; & Sacramenta novæ legis, quorum usus est sub præcepto, non aliter erant apud antiquos, quàm secundum aliquam significationem & figuram. Ex quo patet, modum quo lex nova continetur in veteri, non repugnare antedictis, de imperfectiōne antiquæ legis, respectu novæ: hæc enim in ea continetur, sicut arbor in semine, aut sicut species in genere, & uno verbo sicut perfectum & completum, in imperfecto & inchoato.

Notandum postremò *ex art. 4.* Legem veterem esse multo graviolem nova, si attendatur ad opera externa, quæ præcepta erant, quia ob ingentem multitudinem ceremoniarum, multo plura opera tunc erant sub præcepto, quàm nunc sint: si autem ratio habeatur interiorum virtutum actuum, quatenus fiunt promptè, & delectabiliter, quoad hoc legem novam esse graviolem veteri; quia in nova prohibentur interiores motus animi, qui expressè in veteri non prohibebantur in omnibus.

Verum etsi posterior hæc pars rectè concludat, si tantum ipsa novæ legis præcepta quoad se ponderentur, ut sunt scripta; non tamen si considerentur, ut sunt conjuncta cum fide, & gratia novi testamenti: sic enim absolutè dici potest, legem novam esse suaviorem.

vlorem veteri, juxta illud Christi *Matth. 11.* Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, &c. jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Quare dicendum est, Doctorem Angelicum in priori sensu loquutum; ut etiam ex eo suaderi potest, quia ille 1. 2. *quæst. 106. art. 1.* docet id quod præcipuum est in lege nova, esse gratiam Spiritus sancti in cordibus scriptam: quod vero secundarium est in ea, esse scripta, seu ea quæ traduntur nobis ut credenda, vel agenda.

CAPUT V.

De præceptis utriusque legis.

RESOLUTIO I. *In veteri lege erant præcepta moralia, & ceremonialia, & judicialia.*] PRIMA PARS PROBATUR, à S. Thoma 1. 2. *quæst. 99. art. 2.* quia sicut lex humana tendit ad constituendam amicitiam inter homines, ita intentio legis divinæ est, constituere amicitiam inter Deum & homines; cumque similitudo sit causa amoris, debent homines esse boni, ut amicitiam ineant cum Deo, qui optimus est: quare oportuit in veteri lege, dari præcepta de actibus virtutum moralium, per quos homines fiant boni.

Secunda pars offenditur ex artic. 3. nam lex divina principaliter instituta est, ad ordinandum homines in Deum: homines autem ordinantur in Deum, non tantum per interiores actus mentis, qui sunt credere, sperare, & amare, sed etiam per exteriora quædam opera, quibus homo divinam servitutem profiteretur. Quare congruum fuit ut darentur præcepta, non tantum de actibus internis, sed etiam de operationibus seu ceremoniis externis, quibus Deus colendus esset. Unde quamvis colere Deum, ut est actus virtutis, pertineat ad præceptum morale; quod tamen Deus colatur talibus hostiis aut talibus muneribus, hoc spectat ad præcepta ceremonialia.